



ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ  
ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

А.БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ  
ҚОСТАНАЙ Өңірлік университеті



ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ МӘДЕНИЕТ БАСҚАРМАСЫНЫҢ "ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННИҢ ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСТЫҚ  
МЕМОРИАЛДЫҚ МҰРАЖАЙЫ" КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "КОСТАНАЙСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МЕМОРИАЛЬНЫЙ  
МУЗЕЙ ИБРАЯ АЛТЫНСАРИНА" УПРАВЛЕНИЯ КУЛЬТУРЫ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

## АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ИННОВАЦИЯ, БІЛІМ, ТӘЖІРИБЕ-БІЛІМ  
БЕРУ ЖОЛЫНЫҢ ВЕКТОРЛАРЫ»  
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ  
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ  
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

## МАТЕРИАЛДАРЫ

І КІТАП

## АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

## МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ  
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ  
КОНФЕРЕНЦИИ  
«ИННОВАЦИИ, ЗНАНИЯ,  
ОПЫТ – ВЕКТОРЫ  
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРЕКОВ»

І КНИГА



Қостанай, 2023

УДК 37.02  
ББК 74.00  
И 63

## РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

**Куанышбаев Сеитбек Бекенович**, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, география ғылымдарының докторы, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының мүшесі;

**Жарлыгасов Женис Бахытбекович**, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор;

**Скударева Галина Николаевна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Мәскеу облысындағы МОУ «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректорының м.а.; Ресей Федерациясының жалпы білім беру ісінің құрметті қызметкері, Ресей;

**Бережнова Елена Викторовна**, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Мәскеу халықаралық мемлекеттік қатынастар институты, Ресей;

**Ибраева Айман Елемановна**, «Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасы» ММ жетекшісі;

**Онищенко Елена Анатольевна**, «Педагогикалық шеберлік орталығы» жекеменшік мекемесінің Қостанай қаласындағы филиалының директоры;

**Демисенова Шнар Сапаровна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі;

**Утегенова Бибикуль Мазановна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының профессоры;

**Смаглий Татьяна Ивановна**, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика және психология кафедрасының қауым.профессоры;

**Жетписбаева Айсылу Айратовна**, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары»: 2023 жылдың 17 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. I Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023. – 1081 б. = «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков»: Материалы международной научно-практической конференции, 17 февраля 2023 года. I Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023. – 1081 с.

ISBN 978-601-356-244-5

Жинаққа «Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланатын мәселелердің алуан түрлілігі мен кеңдігі мақала авторларына заманауи білім беруді жаңғырту мен дамытудың, осы үдерісте қазақ ағартушыларының педагогикалық мұрасын пайдаланудың жолдарын, мұғалімдерді даярлаудың тиімді технологиялары мен форматтарын әзірлеу мен енгізу мәселелерін, ақпараттық қоғамдағы білім беру кеңістігінің ерекшеліктерін айқындауға, сондай-ақ педагогтердің инновациялық қызметінің тәжірибесін жинақтауға, педагогикалық үдеріс субъектілерін психологиялық-педагогикалық қолдауға мүмкіндік берді.

Бұл жинақтың материалдары ғалымдарға, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагог-психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей определить векторы модернизации и развития современного образования, использования в данном процессе педагогического наследия казахских просветителей, вопросов разработки и внедрения эффективных технологий и форматов подготовки учителей, специфики образовательного пространства в информационном обществе, а также обобщения опыта инновационной деятельности педагогов, психолого-педагогической поддержки субъектов педагогического процесса.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-244-5



9 786013 562445

УДК 37.02  
ББК 74.00

© А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023  
© Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023

- необходимость прямого контакта учителя и ученика;
- индивидуальный подход к каждому ученику;
- воспитание казахстанского патриотизма;
- профессиональное образование.

По мнению Ы.Алтынсарина и С.Кубеева главная цель воспитания – воспитание патриота своего Отечества, духовно и физически развитой, образованной личности.

#### Список литературы:

1. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана. Казахстан в новой реальности: время действий, 1 сентября 2020 г.
2. Сборник статей о казахской литературе – казахское государственное издательство художественной литературы Алма – Ата 1957 г. 181 с.
3. Оспанов С., «Неугасимое пламя» Костанай 2018 г. 350 с.
4. Шалабаев Б. История казахского романа Алма – Ата: «Мектеп» 1975 г. 208 с.
5. Собрание сочинений Ы. Алтынсарина, т.2 Алма – Ата 1976 г. 141 с.

ӘОЖ 37.034

### Ы.АЛТЫНСАРИН МЕН С.КӨБЕЕВТІҢ БІЛІМ БЕРУДІҢ ЗАМАНАУИ БАҒЫТЫНДАҒЫ АҒАРТУШЫЛЫҚ ИДЕЯЛАРЫНЫҢ ҮНДЕСТІГІ

*Абишева Нургуль Шаймерденовна  
тәрбиеші  
«Ыбырай Алтынсарин атындағы мамандандырылған  
мектеп – гимназия – интернат»  
Қостанай қаласы, Қазақстан  
E – mail: nurgul\_abisheva71@mail.ru*

#### Аңдатпа

*Мақаланың зерттеу өзектілігіне келер болсақ, қазіргі білімберу кезінде Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің ағартушылық идеяларына жүгіну заманауи білім беруді одан әрі дамыта түседі. Себебі Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің ағартушылық идеялары қазіргі кезде де өзектілігін жоғалтқан жоқ. Мақаланың зерттеу мақсаты Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің білім берудің заманауи бағытындағы ағартушылық идеяларының үндестігін ашып көрсету.*

**Түйінді сөздер:** білім, ағартушылық, ұстаз, тәрбие, оқушы.

#### Аннотация

*Что касается актуальности исследования статьи, то при современном образовании обращение к идеям просвещения Ы.Алтынсарина и С.Кубеева будет способствовать дальнейшему развитию современного образования. Потому что идеи просвещения И.Алтынсарина и С.Кубеева не утратили своей актуальности и сегодня. Цель исследования – раскрыть созвучие просветительских идей Ы.Алтынсарина и С.Кубеева современным трендам образования.*

**Ключевые слова:** образование, просвещение, учитель, воспитание, ученик.

#### Abstract

*As for the relevance of the article, in modern education, the appeal to the Enlightenment ideas of Y.Altynsarin and S.Kubeev will further develop modern education. Because the ideas of the Enlightenment of Y.Altynsarin and S.Kubeev have not lost their relevance today. The purpose of the article is to reveal the harmony of the ideas of the Enlightenment in the modern direction of education of Y.Altynsarin and S.Kubeev.*

**Key words:** education, enlightenment, teacher, upbringing, pupil.

Қазіргі өмір сүру жағдайлары, жаңа бағдарламалар жан-жақты дамыған тұлғаны тәрбиелеуді талап етеді, ал оның берік негізі бастауыш сыныптарда қалануы керек. Тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстан оқушыларды оқытудың қалыптасқан тәсілдерін түбегейлі қайта қарау қажеттілігіне тап болды және мектептерге көп көңіл бөлінді.

Жан – жақты дамыған тұлғаны тәрбиелеуде жаңа мемлекеттік стандарттар, интерактивті оқыту, жаңа типтегі адам, кешенді тәрбие талап етіледі. Алайда, бүгінгі таңда басты міндеттердің бірі – білім беру. Білім барлық уақытта үлкен мәнге ие болды, бірақ әсіресе қазір бәсекеге қабілетті қоғамның дамуы жағдайында бұл міндет – сапалыбілім алу – бұрынғыдаңда өзекті болып табылады.

Біздің болашаққа жолымыз қазақстандықтардың әлеуетін ашу үшін жаңа мүмкіндіктер жасаумен байланысты. ХХІ ғасырдағы дамыған ел – белсенді, білімді және дені сау азаматтар. Біздің ескелең ұрпағымыздың болашағының негізін қалау, бізге, мұғалімдерге тиесілі болу – өйткені

балалар, әдетте, оқу мен тәрбиеде дұрыс бағытта үйлесімді дамыған тұлғаны алуға болатын материал болып табылады.

Қалай сапалы білім беруге болады, балаға әлемдік нарықты дамытуға бағытталған негізді қалай құруға болады? Бұл міндет әр мұғалім оқушылардың мүмкіндіктерін біле отырып, олардың танымдық қызығушылықтарын талдай отырып, шығармашылық, жеке шешімге жүгінген жағдайда ғана мүмкін болады. Барлық уақытта бастауыш білімге ерекше назар аударылды. Мұны әйгілі тарихи тұлғалардың мәлімдемелері растайды. Бүгін мен белгілі қазақ ағартушысы Ыбырай Алтынсарин және Спандияр Көбеевке жүгінгім келеді.

Ибырай Алтынсарин Қазақстан тарихына көрнекті ағартушы, педагог, қоғам қайраткері ретінде енді. Бүгін республикадағы білім беру реформасы туралы айта отырып, оның педагогикалық мұрасын еске түсірмей кетуге болмайды.

Ы.Алтынсариннің ағартушылық идеялары қазақ халқының экономикалық және мәдени артта қалушылығын бұзуға бағытталған. Ол қазақ халқын өркениетті халықтар қатарынан көруге құмар болды. Ы.Алтынсариннің пікірінше, бұл мақсатқа жету үшін ең алдымен патриархалдық – рулық жүйенің бүкіл құрылымын түбегейлі қайта құру қажет. Ол білім беруді мақсат ретінде емес, құрал ретінде, әлеуметтік ортаны өзгерту үшін белсенді күресу үшін жастарды игеруі керек қару ретінде қарастырды. Ы.Алтынсарин бүкіл өмірін туған халқының ағартуына арнады. «Қазақ халқының өзі білім алу үшін құнарлы жер болып табылады», – деп жазды ол. Олар ағартушылықты прогрестің ажырамас бөлігі ретінде қарастырды, онсыз бүкіл ұлттың дамуы мүмкін болмады.

Ы.Алтынсарин мектепте берілетін білім мен дағдыларды ресми білім тұрғысынан емес, олардың нақты пайдасын, өмірінің өтпелі кезеңіндегі халық үшін пайдасын ескере отырып бағалады. Ол мектептің адамгершілік – тәрбиелік рөліне үлкен мән берді бастапқы тәрбие балада «шенеунік емес, ақын емес, қолөнерші емес, адам» ретінде көрінуі керек. Ы.Алтынсарин мектептің негізгі мақсатын оқушылардың бойында жоғары адамгершілікті қалыптастыруда, олардың бастауыш ғылыми білімді игеруінде, жаратылыстану – ғылыми дүниетанымды дамытуда көрді. Ы.Алтынсарин озық мәдениеттің жаршысы бола отырып, жастардың ғылымға деген қызығушылығын, еңбекке деген сүйіспеншілігін қалыптастыруға ерекше назар аударды, оны халыққа қызмет етуге шақырды, ондағы адамгершілік сезімін дамытты және бұл қасиеттер адамға ерте жастан сіңірілуі керек екенін түсінді, сондықтан ол өзінің барлық күш – жігерін, білімін, энергиясын жас ұрпақты тәрбиелеуге берді [1, б. 20].

Ы.Алтынсариннің оқулық материалдарындағы еңбек тәрбиесі мәселелері орталық орындардың бірін алады – бұл еңбектің психологиялық және тәрбиелік тұрғыдан принципті маңыздылығын атап өтті.

Тәрбие адамның ақыл – ойын дамытып, оған белгілі көлемдегі ақпарат беріп қана қоймай, ондағы байыпты еңбекке деген құштарлықты оятуы керек, онсыз оның өмірі лайықты да, бақытты да бола алмайды. «Еңбекке деген сүйіспеншілік адамның бойындағы адамгершілікті нығайтады», – деді Алтынсарин. Еңбектің мәні, Алтынсаринді түсінудегі еңбектің мәні адамның жеке әл – ауқатын қамтамасыз ететіндігінде немесе оған қанағат пен ішкі тыныштық әкелетіндігінде ғана емес. Оның басты талпынысы–қазақтардыңбалаларын өз халқына пайдалы болатындай етіп оқыту және егіншілік пен өнеркәсіптің жетістіктеріне баулу [2, б. 13].

Ыбырай Алтынсарин бүкіл өмірін далаға ғылым мен білім алып келген демократиялық зиялы қауымның алғашқы кадрларын дайындауға арнады. Төрт екі сыныпты училище, жеті болыстық мектеп, Орскіде мұғалімдер мектебі, Торғайда қолөнер училищесі, Ырғызда әйелдер мектебі ашылды. Алтынсарин құрған қазақ халық мектептері бұқара арасында озық демократиялық мәдениетті таратудың алғашқы бекінісі болды. Ол тәрбиелеген алғашқы халық ұстаздары – қазақтар оның жолсерігі болды, Ибырай Алтынсарин бастаған прогрессивті істің ізбасарлары болды.

Сол ізбасарлардың бірі 20 ғасырдың басындағы қазақ демократиялық зиялыларының өкілдерінің бірі белгілі жазушысы, педагогы Спандияр Көбеев болды. Қостанай орыс – қазақ училищесін бітіргеннен кейін ауыл мұғалімдерін даярлау бойынша педагогикалық сыныпта оқуын жалғастырады. 1901 жылдан бастап Қостанай облысы Ырғыз уезінің Кішіқұм ауылында бастауыш мектеп мұғалімі болып жұмыс істейді. С.Көбеевтің қоғамдық – саяси және педагогикалық көзқарастарының қалыптасуына 1905–1907 жылдардағы бірінші орыс революциясы үлкен әсер етті. 1910 жылы оның авторлығымен «Үлгілі тәржіма» хрестоматиясы жарық көрді, оған үлкен тәрбиелік мәні бар Крыловтың 37 ертегісі кірді. 1912 жылы С.Көбеев екінші оқу құралын – «Үлгілі бала» оқулығын жариялады. Бұл жұмыстың педагогикалық маңыздылығы автордың жастарды шығармашылыққа, білімге, адамгершілікке, әділдікке, адалдыққа, әдептілікке тәрбиелеуге шақыруы болды. Бұл жұмыстың тәрбиелік құндылығын жазушы Сәбит Мұқанов жоғары бағалады. Жазушы, педагог С.Көбеев мектептің өскелең ұрпақты тәрбиелеудегі рөлін жоғары бағалайды. Хрестоматияда әйгілі орыс педагогтарының, жазушыларының шығармалары кеңінен қолданылады – Л.Н.Толстойдың «Азбука», К.Д.Ушинскийдің «Родное слово», «Детский мир и хрестоматия». Спандияр Көбеев қазақ әдебиетінің дамуына да елеулі үлес қосты [3, б. 34].

Педагогикалық жұмыста, Алтынсариннің пікірінше, мұның бәрі мұғалімнің оқытудың ең жақсы тәсілдерін таба білуі және балалармен дұрыс қарым – қатынаста болуы туралы.Қазіргі уақытта

Ы.Алтынсариннің шығармашылығы өзекті болып қала береді. Мысалы, Мен өз жұмысымда оқушылардың өзара сыйластық, мейірімділік, өзара көмек қасиеттерін тәрбиелейтін Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің астарлы әңгімелерін жиі қолданамын.

Қазақ мектебіне қатысты дидактикалық міндеттерді қоюда және шешуде Ы.Алтынсарин мектепте тәртіп пен ұйымшылдықты, оқу процесінде берік режимді және оқушылар арасында тәртіпті орнатуға ұмтыла отырып, алға үлкен қадам жасады. Ы.Алтынсариннің мұғалімнің міндеттері туралы нұсқауы – оларды қалай оқыту керек, оқушыларға қатысты – оларды қалай үйрену керек – оның заманауи әдістеме ережелерінде терең және жан – жақты хабардар екендігін көрсетеді. Мен үшін оның шығармашылығы сабаққа дайындалу кезінде көптеген түрлі нұсқаларды қамтиды: мен оның өлеңдерін оқу және тәрбие жұмыстарында жұмыс істегенде қолданамын. Ауызша сөйлесудің әртүрлі әдістері туралы түсініктеме беру. Ақыл – ой және жазу жаттығулары, ол балалардың кез – келген еңбегі мағынасыз тістерге жұмсалмай, мағынасы мен жүйесі болуы үшін жазды. Балалар неғұрлым жігерлі болса, соғұрлым оларды үйрету жақсы болады, оқушыларға моральдық әсер неғұрлым көп болса, сабақтар соғұрлым сәтті болады [4, б. 17].

Ы.Алтынсарин мен С.Көбеев балаларды оқытудың оқу әдістері мен тәсілдерін мұғалімдерге олардың кең тәрбиелік мәнін түсіндірді. Алтынсариннің есімімен Қазақстанда әйелдер білімінің басталуы да байланысты. Ол осы мектептерде жергілікті халықтың қажеттіліктеріне сәйкес дайындалған, көшпелі өмірден отырықшы күйге өткен оқыту мен қолөнерді енгізді.

Ы.Алтынсариннің «Кел, балалар оқылық» өлеңін мен әдеби оқу және қазақ тілі сабақтарында жиі қолданамын. Педагогиканың тәрбиелік мұраттары және Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің мектеп жүйесі ғылым мен жалпы білім беруді жоғары бағалауға, балаға деген сүйіспеншілікке және оның жеке басын құрметтеуге, өзхалқының пайдасына қызмет ете алатын жастарды дайындау мақсатына негізделген. Бастауыш сыныптардың мектеп бағдарламасында, Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің шығармашылығын зерделеу кезінде оқушыларға оның педагогикалық және ағартушылық жұмысын мүмкіндігінше ашуға, оның титаникалық еңбегі туралы балаларды оқытуға арналған ілімді енгізу туралы айтуға тырысамын. Ы.Алтынсарин мен С.Көбеев мектептің негізгі міндеті оқушыларға нақты білім беру туралы хабарлау деп санады, оқушылардың бұл білімді көрнекі түрде игеруіне қол жеткізді.

Мектеп айналадағы халық арасында мәдениеттің шынайы ошағына айналуы, қазақ халқының сауатты бөлігі ғылыми – танымал кітаптарды оқи алатындай жақсы кітапханаға ие болуы тиіс. Мектептегі мұғалім – тәрбиеші – істің сәттілігін шешеді, бәрі оған, педагогикалық жұмысқа дайындалуына, өз ісіне деген сүйіспеншілігіне байланысты. Мектептің құрылысы – бұл халықтың ісі; үкіметтен тіпті қаражат талап етілмейді, егер ол мектептерді ашуға рұқсат берсе және олардың білім беру және тәрбие жұмысына кедергі келтірмесе.

Тарихшылдық қағидатына сүйене отырып, Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің реформаторлық қызметін мен оның заманынан бастап қарастырдым, егер ол біздің замандасымыз болса, онда ағартушы – педагог өзінің барлық талантын білім беруді дамытудың заманауи тұжырымдамасын іске асыруға бағыттаған болар еді. Қазақстан Республикасының білім беруді дамыту тұжырымдамасын оқи отырып, сіз оның қызметімен еріксіз параллель жүргізесіз және көптеген байланыс нүктелерін, көптеген жалпы мәселелерді көресіз.

Қазіргі уақытта Қазақстанды әлемдік қоғамдастық нарықтық экономикасы бар мемлекет ретінде таныды. Тәуелсіздік алудың қысқа тарихи кезеңінде Қазақстан жаңа прогрессивті технологияларды пайдалана отырып, әлемдік өркениетке ықпалдаса отырып, экономикада серпіліс жасады. Елдің әлеуметтік – экономикалық даму перспективалары айқындалды. Бұл тұрғыда қазіргі заманғы білім беру жүйесінің, адами капиталдың қоғам өмірінің жаңа деңгейінің негізін құрайтын және елдің экономикалық күші мен ұлттық қауіпсіздігінің маңызды факторлары, базасы болып табылатын әлеуметтік даму деңгейінің критерийлері ретіндегі рөлі мен маңызы артып келеді. Өз кезегінде, қоғамдық қатынастар жүйесіндегі өзгерістер білімге әсер етеді, одан ұтқырлықты және жаңа тарихи кезеңнің шындығына барабар жауап беруді талап етеді және тұтастай алғанда экономиканың даму қажеттіліктеріне сәйкес келуі керек. Жоғарыда айтқанымыздай, Ы.Алтынсарин мен С.Көбеев те өз заманында сол мәселелерді шешкен. Қазақстандық білім беру жүйесі білім берудің ескірген әдіснамалық базасы, оның әлемдік білім беру кеңістігіне кезең – кезеңімен кіруі үшін жеткіліксіз құрылымы мен мазмұны жағдайында дамиды.

Нәтижесінде білім бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім беру деңгейіндегі түлектің нақты моделінде көрініс табуы керек. Қазақстанның болашағы негізінен мұғалімнің әлеуметтік – экономикалық және рухани – адамгершілік құндылықтар жүйесінде қандай орын алатынына байланысты.

Қорытындылай келе, Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің ағартушылық қызметінде де, Қазақстан Республикасының 12 жылдық орта білім беру тұжырымдамасында да басты мақсат шетелдік мамандардың тәжірибесін пайдалана отырып, қазақстандық білім беруді сұранысқа ие нәтижеге бағдарланатындай етіп ұйымдастыруға болатындығын көрсету екенін атап өткен жөн.

Тек «алынған» білім ғана берік, яғни мазмұны ақпарат көзінен белсенді танымдық іс – әрекеттің құралына ауысады. Оқушының субъективті тәжірибесін өзектендіру – оқушының білімінің,

іскерлігінің, дағдыларының жеке багажын байытуға бағытталған қолайлы оқу өзара іс – қимылын жасау үшін қажетті шарттардың бірі.

**Әдебиеттер тізімі:**

1. Алтынсарин И. Собрание сочинений в трех томах. Астана.: Проспект, 2017 г. 157 с.
2. Алтынсарин И. Избранные произведения. Астана, 2018 г.
3. Қирабаев С. Көп томдық шығармалар жинағы. 1 т. Алматы, 2007 г. 141 б.
4. Алтынсарин И. Педагогические идеи и просветительская деятельность. Астана, 2019 г.

ӨОЖ 37.034

**ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИН МЕН СПАНДИЯР КӨБЕЕВ – БІЛІМНІҢ ІРГЕТАСЫН ҚАЛАҒАН  
АҒАРТУШЫЛАР**

*Абуталипова Нұрғұл Нұрланқызы  
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі  
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының  
«Қарасу ауданы білім бөлімінің Октябрь  
жалпы білім беретін мектебі»  
коммуналдық мемлекеттік мекемесінің  
Қостанай қаласы, Қазақстан  
E – mail: nurgul.abutalipova@bk.ru*

**Аңдатпа**

*Ы.Алтынсарин мен С.Көбеевтің білім беру саласына қосқан үлесі және ағартушылық идеяларының сабақтастығы қарастырылады.*

***Түйінді сөздер:** ағартушы, білім, әдеби шығармалары, әдеби мұра.*

**Аннотация**

*В данной статье рассматривается вклад Ы.Алтынсарина и С.Кубеева в сферу образования и преемственность просветительских идей.*

***Ключевые слова:** просветитель, знание, литературные произведения, литературное наследие.*

**Annotation**

*This article discusses the contribution of I.Altynsarina and S.Kubeev in the field of education and the continuity of educational ideas.*

***Key words:** educator, education, literary works, literary heritage.*

Білім жайында жер бетіндегі ақын жазушылардың барлығы қалам тербеді. Нақыл, қанатты, ұлағатты ой айтып, көптеген ереулі істер атқарылып, бізге құнды мұра етіп қалдырды. Біздің елімізде білім беру мазмұнын жаңарту жолында білім беру құрылымы мен мазмұнына елеулі өзгерістер енгізілуде. Білім беру саласындағы мұғалімге қойылатын қазіргі мақсаты – ұлы ағартушыларымыздың, Ыбырай Алтынсарин мен Спандияр Көбеев, салған сара жолымен, оқушыларға ұлттық педагогикалық тәрбие және білім беруде олардың шығармашылық қабілеттерін арттыру. Сол себепті сабақты идеялық жағынан ғылыми негізде, өмірмен тығыз байланысты ұйымдастыру, білімге деген құмарлығын ояту, әр сабақта оқушыларды ойлануға өздігінен ізденіс жасауға дағдыландырып, өз ойын ауызша да, жазбаша да жинақтап жеткізе білуге, мәдениетті сөйлеуге үйрету арқылы ұлттық әдет – ғұрыпты бойына сіңіруге дағдыландыру – әрбір ұстаздың алдына қойылған борышы деп санаймын.

Қазақ халқының ұлы ағартушысы Ыбырай Алтынсарин қазақ жерінде білім саласында ереулі еңбектерімен ерекшеленіп, қоғамдағы өзгерістерді жасау жолында талмай еңбек етіп, халықтың тұңғыша ағартушысы атанды, өз халықның игілігі үшін жан аямай еңбек етіп, қазіргі күнде білім беру мазмұны оны қатқарған игі істерімен жалғасын тауып жатыр десек қателеспейміз. Ұлы ұстаз оқыту мен тәрбиелеуде негізгі тұлға мұғалім екенін түсініп, сапалы білім беретін ұстаздарды дайындау жолында жұмыс жасаған болса, бұл игі бастама әлі күнге дейін жалғасын тауып, күшін жойған емес. Ыбырай Алтынсариннің өмір жолы, ұстаздық ісі, еңбек еткен ортасы, жалпы әлеуметтік істері өзгешелеу. Бұның бір себебі, біріншіден, Ыбырай Алтынсарин Шоқан Уалиханов пен Абай Құнанбаевтың сияқты ұлы тұлғалардың туған халқын мәдениетті халықтар қатарынан көргісі келген арманын өз қолымен іске асырды. Ол – халық үшін тың үлгімен, ең алғаш болып мектеп ашып, оқу құралдарын жазып жинақтаған жаңашыл – педагог. Екіншіден, өз шығармаларын қос тілде бірдей жазған ұлы жазушы. Үшіншіден, соқтықпалы соқпақты, дүбірлі кезеңдерде елімен бірге болып, оның барлық ауыртпалығын бөліскен. Бүгінгі күнмен айтқанда, Ыбырай атамның шығармашылығы мен өмір жолы инновациялық